

Prosessindustrien gis små sjanser til å overleve

– Skal vi fortsette å utvikle prosessindustrien eller skal vi bare lene oss tilbake og selge kraft så andre kan produsere? Kompetanse og investeringer har så langt gitt oss fortrinn som høykostland, men nå mangler investeringene nesten totalt, sa Stein Lier-Hansen, direktør i Norsk Industri, til skogbrukere i Midt-Norge.

20

”

– *Få land har så dårlige rammebetingelser for kraftintensive bedrifter som Norge.*

AV PER FOSSHEIM

– Norge har gjennom mange tiår bygd seg opp til å bli store innen prosessindustri. Vårt største fortrinn er kompetanse. Denne er utviklet parallelt med store investeringer og har gitt oss plass i fremste rekke internasjonalt. Spørsmålet er derfor om vi fortsatt skal bruke norske råvarer, naturressurser og kompetanse til videreutvikling for å forsyne verden med varer de trenger, eller om vi bare skal lene oss tilbake som en eksportør av uforedlet energi. Stein Lier-Hansen stilte spørsmålet på Stiklestad under et møte med Midt-Norsk skogbruk og industri.

Norsk treforedlingsindustri eksporterer de fleste av sine varer. Med et særnorsk høyt kostnadsnivå er dette en stor utfordring. Den norske staten er styrtrik og pengestrømmen fra olje og gass har gitt Norge en sterk valuta i forhold til andre land.

Ligger dårlig an

– Om industrien skal overleve i et høgstland må eierne ha så stor tro på produksjonen at de er villige til å investere i den beste teknologien. Bare da er det mulig å kompensere for høye lønnskostnader. Nå er investeringene så lave at norsk prosessindustri, som treforedlin-

Stein Lier-Hansen mener norske politikere ikke tør å ta de grep som er nødvendige for å fornye norsk prosessindustri.

gen er en del av, har små sjanser til å overleve, mente Lier-Hansen.

– Ved å flytte produksjonen til andre land bidrar vi til å øke utslippet av klimagasser. Årsaken er ganske enkelt at den norske produksjonen er basert på vannkraft, mens mange andre land benytter energikilder som gir store utslipp av klimagasser. Hydros nye aluminiumsfabrikk i Qatar er et god eksempel på dette, der produseres på gasskraft som gir åtte ganger større CO²-utslipp enn norsk vannkraft. Norge er forpliktet til å føre en politikk som gjør at vi kan redusere utslippene nasjonalt uten at de økes globalt, sa han.

– Mange eksportbedrifter sliter tungt. Det var et dramatisk produksjonsfall fra 2007 til 2009. Situasjonen er fortsatt ustabil og vår frykt er at det kan komme en ny nedtur. Om investeringene er for lave kan det bli vanskelig å være i markedet når forholdene blir mer normale igjen, frykter Lier-Hansen.

Må ha trøkk

Lier Hansen hadde sammenlignet norsk industriarbeiderlønn med landene vi konkurrerer imot: – Vi ser at vi i Norge har ca 50 prosent høyere lønnskostnader, til og med i forhold til nabolandet Sverige har vi ca 46 prosent høyere lønnskostnader.

– For å kunne konkurrere må vi derfor hele tiden være litt smartere og ha fokus på nyvinninger så vi kan produsere billig. Mange land legger til rette for nye investeringer. I Norge er det motsatt og anleggene begynner å bli nedslitte. Situasjonen er dramatisk når vi ikke lenger har fortrinnet som kreves for et høykostland, mener Stein Lier-Hansen.

«Hollandsk syke»

– Få land har så dårlige rammevilkår for kraftintensive bedrifter som Norge og eierne kvier seg derfor for å investere. Dette kan være starten på en veldig trist utvikling.

Alle konkurrentene investerer, men ingen i Norge. Finanskrise er i andre land brukt til å legge seg i posisjon for ny vekst. – Norge er i ferd med å få «Hollandsk syke», et begrep i sosialøkonomien. Uttrykket skriver seg fra Nederland, som på slutten av 1970-tallet

”

– Københavnkonferansen var en total fiasko og Mexico vil bli det samme...

måtte gjennom en smertefull omstilling etter at landet hadde benyttet de store inntektene fra naturgassforekomstene de fant på 60-tallet til en massiv ekspansjon av offentlig sektor med følgende avindustrialisering.

– Det betyr at du skal ha sterk rygg for å se framover når du lever i velstand. Trusselen er reell, for hver prosent krona styrkes i forhold til euro reduseres eksporten med omtrent like mye. Det slår direkte ut på bunnlinja til eksportbedriftene. Norsk industri ligger med en kapasitetsutnyttelse på bare rundt 75 prosent i dag, sier Lier-Hansen.

Karbonavgift til kraftselskapene

– Vi påvirkes av CO₂-kvotehandelen selv om vi bruker vannkraft. Prisen på norsk vannkraft styres av tilbud og etterspørsel, og i praksis av når nordtyske kullkraftverk finner det lønnsomt å starte opp. Prisen er lik kullkraftprisen pluss CO₂-kvoteprisen. Og siden vi opererer i et marked må vi også betale denne prisen for norsk vannkraft, selv om vi produserer i en vannkraftnasjon. Overskuddet går rett i lomma på kraftselskapene, som stort sett eies av staten og fylkekommunene. Norsk prosessindustri kan ikke leve med dette særlig lenge, sier Stein Lier-Hansen.

Han mener Midt-Norge, med sine rekordhøye kraftpriser, kanskje er den delen av Europa som har levd under det største eksperimentet siden Napoleonskrigene. – Dere har havnet i et system det er umulig å komme ut av. Norge må ha politikere som tør å legge til rette slik at karbonlekkasjen i andre land ikke øker og vi må betale for den. – I Riokonvensjonen heter det «tenke globalt, handle lokalt». I Norge er vi i ferd med å gjøre det motsatte. Vi er i ferd med å avslutte produksjonen i Norge og flytte den til utlandet. Dermed genererer vi økte CO₂ utslipp. Ingen andre steder i verden er prosessindustrien så miljøvennlig som i Norge. For å bryte denne utviklingen må politikerne tørre å gjøre noe, krever Lier Hansen.

Ingen ny klimaavtale

– Jeg går ut i fra at Norge ikke legger seg flate for EU og går inn for fornybar kraft som ikke er samfunnsøkonomisk lønnsom. EU har innsett, noe jeg ikke tror Norge har gjort, at det ikke blir noen ny klimaavtale etter 2012. København var en total fiasko og Mexico vil bli det samme. Stoltenberg tar feil når han drømmer om en klimakvotehandling som omfatter hele verden. Det vil aldri skje fordi de store landene ikke vil ikke inngå noen slik avtale. Dette har EU forstått og derfor arbeider de med et regelverk som fører til at de som produserer for eksport skal slippe kvoter, mens de som produserer mot hjemmemarkedet må betale, mener Lier Hansen. Han mener dermed at industrien må skjermes for direkte kvotekostnader. – Norge må oppfylle sine EU-forpliktelser, men vi må unngå å betale klimakvoter for andre land.

Et annet poeng er at norsk kraftpolitikk har vært basert på at nettkostnadene betales av sluttbruker. Fram til i dag har dette vært oppfattet som riktig. Men kraftnettet de neste årene blir bygget for eksport av vannkraft, derfor må regningen for dette betales av de som sitter igjen med fortjenesten, sa Lier-Hansen.

FSC og grønne sertifikater

– Det blir grønne sertifikater fra 2012 til 2020. Dette bør endre Enovas rolle, vi ønsker at den blir mer offensiv og håper Enova vil være med på å løfte fram teknologi som fram til i dag ikke har vært lønnsom, håper Stein Lier-Hansen.

Og treforedlingsindustrien trenger tilgang på skog. Industrien er ikke noe mål i seg selv, men et middel for å omdanne råvare til velferd. Vi ønsker og trenger en revisjon av Levende skog, mangel av FSC-sertifisering er også en ulempe. Det er kunder som krever FSC-sertifisert virke, noe som fører